

Тема 4. Класифікації товарів згідно вимог УКТЗЕД

4.1. Товарна інформація

Засоби товарної інформації – сукупність знарядь, за допомогою яких товарна інформація доводиться до споживача.

Основними засобами товарної інформації є:

- маркування;
- документація на товар;
- спеціальна література;
- реклама і пропаганда.

Зазначені засоби інформації розрізняються співвідношенням основної, комерційної і споживчої інформації.

Маркування є найважливішим засобом товарної інформації тому широко застосовується під проведення експертизи товарів.

Маркування — текст, умовні позначки або рисунок, що нанесені на упаковку і/або товар, а також інші допоміжні засоби, що призначені для ідентифікації товару або окремих його властивостей, доведення до споживача інформації про виробників (виконавців, відправників), кількісних і якісних характеристиках товару.

Основними функціями маркування є:

- інформаційна;
- ідентифікуюча;
- мотиваційна;
- емоційна.

Інформаційна функція маркування як одного з засобів товарної інформації є основною. Найбільша питома вага всієї інформації, зазначеної на маркуванні, приходить на основну і споживчу інформацію, менша – на комерційну. При цьому основна інформація на маркуванні дублює той же вид інформації в товаросупровідних. Розбіжність даних основної інформації може бути наслідком фальсифікації товарів.

Необхідність такого дублювання обумовлена спільністю *ідентифікаційної функції* маркування і товаросупровідних документів. Однак, на відміну від товаросупровідних документів, маркування призначене для всіх суб'єктів комерційної діяльності, а для основної маси споживачів є практично єдиним доступним засобом товарної інформації. Тому в маркуванні питома вага комерційної інформації значно менше.

Ідентифікаційна функція маркування надзвичайно важлива, тому що це забезпечує простежуваність товарних партій на всіх етапах товароруху.

Емоційна і мотиваційна функції маркування взаємозалежні. Барвисто оформлене маркування, пояснювальні тексти, застосування загальноприйнятих

символів викликають у споживача позитивні емоції і служать важливою мотивацією для прийняття рішення про покупку товару.

Для експертів найбільш важливою є ідентифікаційна функція маркування, оскільки саме з ідентифікації товару починається його експертна оцінка. При цьому експерт виявляє відповідність найменування товару його асортиментної приналежності, вказаної на маркуванні і в товаросупровідних документах. В процесі подальших досліджень експерт може встановити відповідність інших характеристик (гатунку, маси нетто та ін.), якщо цього вимагають завдання експертизи.

Маркування повинне відповідати вимогам стандартів та інших нормативних документів. Вимоги до виробничого маркування встановлюються в основному стандартами на маркування і упакування, а також загальнотехнічними умовами стандартів на продукцію. Вимоги до торгового маркування в меншому ступені розроблені, чим до виробничого..

До маркування висувають загальні для товарної інформації вимоги і специфічні вимоги (рис. 1.1).

В залежності від призначення та місця розташування розрізняють маркування:

— *товарне* (виробниче – на виробі, тарі, упаковці, етикетках, кольєретках, ярликах і бірках, вкладишах, контрольних стрічках, клеймах, штампах; торговельне – на ціннику, чеку товарному або касовому, талоні, квитанції у вигляді тексту, малюнку, інформаційного товарного знаку);

— *торговельне (транспортне)* (на упаковці, тарі – дані про виробника, одержувача, способи поводження при транспортуванні, зберіганні, вантажних роботах; на етикетках, наклейках, пломбах, бандеролях);

— *відправника* (при відправленні товарів поштовими вагонами, засобами поштового зв'язку);

— *спеціальне* (акцизне – акцизні марки певного розміру, кольору, змісту; пробірне клеймування ювелірних товарів – пробірні клейма, іменники; ідентифікаційне – захисні етикетки).

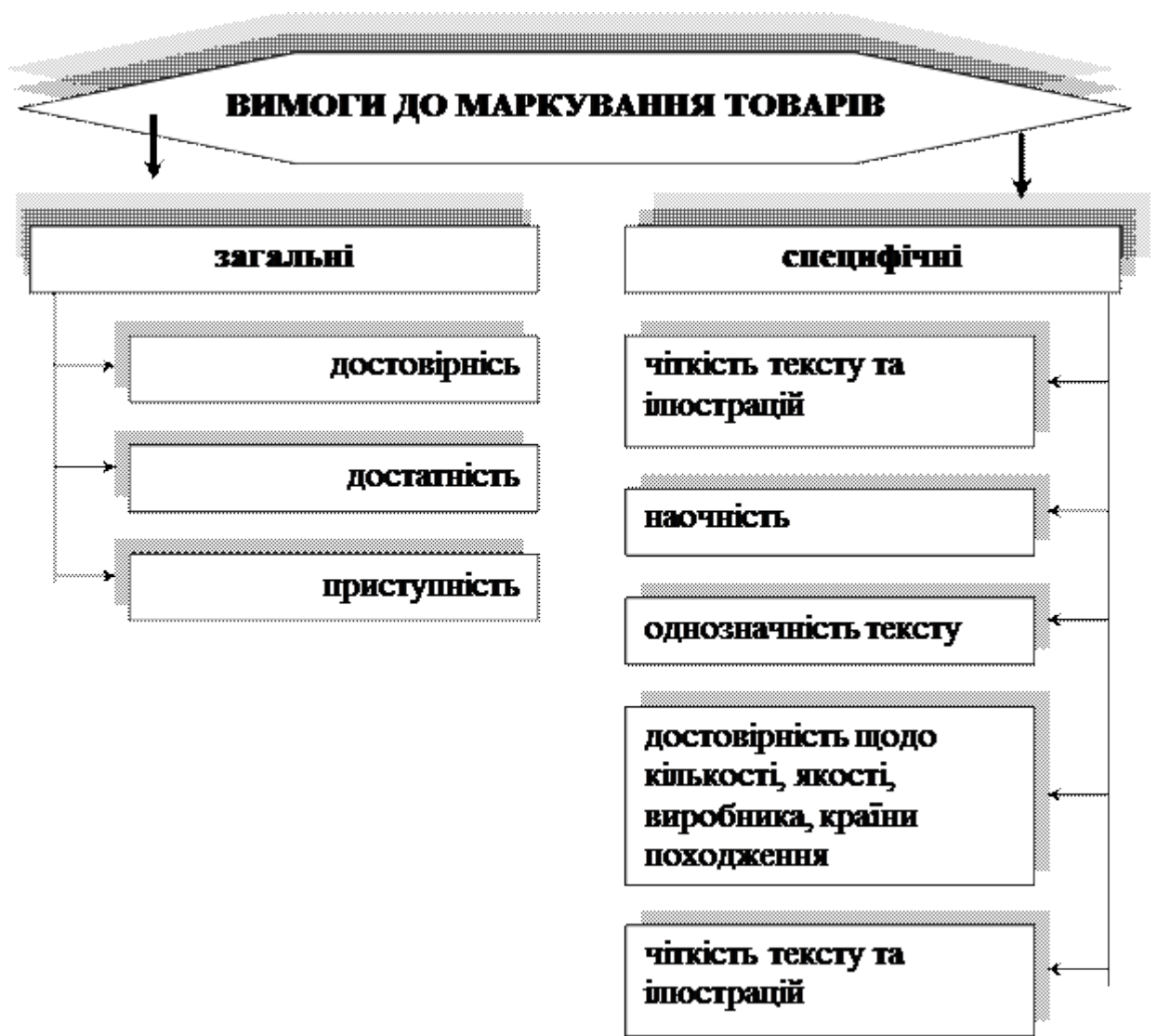

Рис. 1.1 – Загальні і специфічні вимоги до маркування

Товарне (Виробниче) маркування — текст, умовні позначки або малюнок, які нанесені виробником (виконавцем) на товар і/або упаковку і/або інші носії інформації.

Носіями виробничого маркування можуть бути етикетки, вкладиші, ярлики, бирки, контрольні стрічки, клейма, штампи та ін.

Етикетки наносяться типографським або іншим способом на товар або упаковку. Крім того, вони можуть бути самостійним носієм інформації, що приклеюється або прикладається до товару. Наприклад, більшість упакованих у виробничих умовах товарів побутової хімії мають на упаковці етикетку, на яку текст, малюнки й інша інформація нанесені типографським способом. Іноді етикетку наносять безпосередньо на товар (наприклад, маркування на донці посуду, на електропобутових товарах).

Етикетки відрізняються значною інформаційною ємністю. Крім тексту, вони часто містять зображення, символи; на етикетках можуть розташовані пояснювальні тексти. З усіх носіїв маркування етикетка є найбільш інформативною.

Вкладиші – це різновид етикеток, що відрізняється від них спрямованістю товарної інформації, призначений для повідомлення коротких відомостей про найменування товару, виробника (найменування організації, номер зміни). Іноді вкладиші можуть містити коротку характеристику споживних властивостей товару, у першу чергу, функціонального призначення. Тоді вкладиш здобуває додаткові функції – рекламного листка чи проспекту, але на відміну від них рекламна функція вкладиша не є основною, а реалізується через характеристику товару. Такі вкладиші часто зустрічаються в упаковці різних косметичних, лікарських засобів; товарів побутової хімії тощо.

Бирки і ярлики – носії маркування, що приклеюються, прикладаються або підвішуються до товару. Для них характерні менша інформаційна ємність, обмежений перелік відомостей, відсутність малюнків.

Бирки відрізняються від ярликів меншою інформативністю. Вони можуть бути дуже лаконічними, вказуючи тільки найменування або фабричну марку, або тільки назву фірми-виробника.

Ярлики звичайно містять найменування товару, фірми-виробника, його адресу, гатунок, ціну, дату випуску, а також ряд ідентифікуючих даних. Так, на ярликах, що підвішуються до одягу, вказуються артикул виробу, номер моделі, розмір, дата випуску. Ярлик може містити фірмовий і товарний знаки, інші необхідні умовні позначки.

Контрольні стрічки – це носії короткої дублюючої товарної інформації, яка виконана на невеликій стрічці і призначена для контролю чи відновлення відомостей про товар у випадку втрати етикетки, бирки або ярлика. Вони можуть застосовуватися як додаток, рідше – замість інших носіїв інформації. Особливістю контрольних стрічок є перевага цифрової або символічної інформації, ціль якої – зазначення артикула виробу, номера моделі, розміру, гатунку, іноді – артикула тканин, експлуатаційних знаків та ін. Контрольні стрічки найчастіше застосовуються для одяжно-взуттєвих товарів, причому у взуття відомості, що зазвичай зазначаються на контрольній стрічці, часто наносяться на підкладку або внутрішню частину.

Клейма і штампи – носії інформації, призначені для нанесення ідентифікуючих умовних позначок на товари, упаковку, етикетки за допомогою спеціальних пристосувань установленної форми.

У залежності від місця нанесення розрізняють клейма і штампи виробничі і торгові; від призначення – ветеринарні, товарознавчі, карантинні та ін.; від форми – овальні, прямокутні, квадратні, трикутні, ромбовидні.

Таврування і штампування як спосіб маркування застосовуються для окремих непродовольчих товарів. Наприклад, на тканинах, на внутрішньому

кінці рулону з виворітної сторони, обов'язково повинне бути клеймо. Крім того, штампи, які виконані виробничим способом, наносяться на окремі комплектуючі деталі складнотехнічних товарів (двигуни автомобілів, холодильні агрегати холодильників і ін.).

Існує кілька способів таврування і штампування товарів і упаковок: нанесення клейма або штампа незмивною фарбою, дозволеної органами Міністерства охорони здоров'я України; випалювання електроклеяма; видавлювання штампів.

Рельєфне маркування у вигляді видавлених букв, цифр, інших умовних позначок зустрічається на скляній упаковці (пляшки, банки), іноді на скляному посуді (наприклад, на донці гранованих склянок).

До клейм і штампів висуваються такі вимоги: чіткість відбитків клейм; збереженість незалежно від зовнішніх впливів; безпека застосовуваних способів таврування і штампування; збереження товарного виду продуктів і виробів, на які наносять клейма і штампи; дотримання встановлених правил таврування і штампування.

Торговельне маркування – текст, умовні позначки або малюнок, нанесені виробником на товарні і/або касові чеки, упаковку і/або товар.

Носіями торговельного маркування служать цінники, товарні і касові чеки. На відміну від виробничого торгове маркування наноситься не на товар, а на зазначені носії або експлуатаційні документи.

Інша відмінність торговельного маркування від виробничого полягає в тому, що його ідентифікуюча функція в більшому ступені пов'язана із зазначенням даних про продавця, у меншому – з інформацією про товар. Це обумовлено особливостями носіїв торговельного маркування: невеликі розміри, заповнення для кожного товару (покупки), значні витрати ручної праці на маркування, обмежені технічні можливості нанесення інформаційних даних. Завдяки ідентифікуючій функції торговельне маркування служить підставою для пред'явлення претензій продавцю у випадку виявлення дефектів товарів і нанесення збитку(шкоди) споживачу.

Вимоги, що висуваються до змісту торговельного маркування, регламентуються рядом нормативно-правових актів: Правилами продажу окремих видів продовольчих і непродовольчих товарів, Типовим положенням про застосування контрольно-касових машин (реквізити касового чека). Правила регламентують також наявність і правильне оформлення цінників.

Касові чеки і цінники як носії торговельного маркування є обов'язковими при реалізації всіх товарів в організаціях роздрібною торгівлі та суспільного харчування. Дозволяється реалізація товарів без застосування контрольно-касових машин і вручення покупцю касового чека у випадках, визначених «Переліком окремих категорій підприємств, організацій і установ, що у силу специфіки своєї діяльності або особливостей місцезнаходження можуть

здійснювати грошові розрахунки з населенням без застосування контрольно-касових машин».

Товарні чеки застосовуються тільки при продажі непродовольчих товарів, причому Правилами встановлений обов'язковий порядок видачі разом з погашеним касовим чеком і товарним чеком з позначенням номера (назви) магазину, дати покупки, артикула, гатунку, ціни тільки при покупці радіо- і електропобутових товарів. При продажі тканин, одягу і взуття покупцю разом з товаром в обов'язковому порядку видаються касовий і товарний чеки з позначенням реквізитів підприємства, дати покупки, ціни.

Спеціальне або інформаційні товарні знаки – система умовних позначень у вигляді сукупності символів, емблем, піктограм, ідеограм, кодів, за допомогою яких частково реалізується більшість функції товарного маркування.

Інформаційні товарні знаки характерні, в основному, для виробничого маркування. У торговельному маркуванні вони зустрічаються рідше. Інформаційним знакам притаманні стислість, виразність, наочність і швидка пізнаваність, невелика площа розміщення на носії маркування при високій інформаційній ємності, але менша доступність інформації. Іноді ця інформація буває доступна тільки професіоналам і вимагає спеціальної розшифровки.

Швидка пізнаваність інформаційних знаків досягається шляхом застосування загальноприйнятих символів, зображення яких найчастіше розшифровуються без спеціальних знань. Цим відрізняються міжнародні символи, зображувані на етикетках і упакуваннях текстильних виробів.

Інформаційні знаки — великий блок інформаційних даних про товар. Класифікацію їх на групи і підгрупи в залежності від характеру інформації наведено нижче (рис. 1.2).

Рис. 1.2 – Класифікація інформаційних знаків

Товарний знак – позначення, за яким товари і послуги одних осіб відрізняються від однорідних товарів і послуг інших осіб.

Сучасні товарні знаки можна класифікувати за такими ознаками:

— за формою вираження: словесні, образотворчі, об'ємні, комбіновані. Словесні товарні знаки – товарні знаки у формі слова (слів), що являє імена відомих людей, назви тварин, небесних тіл, вигадані слова. Образотворчі товарні знаки – позначення у виді різних малюнків, символів, значків, зображень предметів, тварин. Об'ємні – тривимірні зображення. Комбіновані товарні знаки – позначення, що поєднують у собі як мінімум елементи двох із трьох типів товарних знаків: словесних, образотворчих і об'ємних. Як окрему категорію можна виділити також звукові товарні знаки.

— за підставою для використання: індивідуальні і колективні. Індивідуальний товарний знак – позначення, зареєстроване на ім'я окремої юридичної або фізичної особи, що займається підприємницькою діяльністю. Колективний товарний знак – знак союзу, господарської асоціації або іншого добровільного об'єднання підприємств, призначений для позначення товарів, які

випускаються і/або реалізуються ними, що володіють єдиними якісними характеристиками.

— за ступенем популярності: звичайні, загальновідомі. Загальновідомий товарний знак – товарний знак, відомий більшій частині населення й асоціюється в його свідомості з певними товарами і послугами, виробником яких є конкретне підприємство. Правова охорона товарного знаку в даному випадку обмежена однорідними товарами. Пропонується також виділяти як особливу категорію знамениті товарні знаки. Знаменитим вважається товарний знак, що відомий більшій частині населення, асоціюється з визначеними видами товарів і послуг, а захист наданих їм прав поширюється на всі товарні групи.

Знаки найменування місць походження товару – це назва країни, населеного пункту, місцевості або іншого географічного об'єкта, що використаний для позначення товару, особливі властивості якого винятково чи головним чином визначаються характерними для даного географічного регіону природними умовами чи людським фактором, або природними умовами і людським фактором одночасно. Сюди відносяться знаки країни походження товару, населеного пункту, місцевості, історичної назви географічного об'єкта. Наприклад, «Made in USA».

Знак відповідності (в області сертифікації) – захищений у встановленому порядку знак, виданий та застосований відповідно до правил системи сертифікації, який вказує, що забезпечується необхідна впевненість у тім, що дана продукція відповідає конкретному стандарту чи іншому нормативному документу.

Поряд зі знаками відповідності в ряді країн застосовуються і *знаки якості*. На відміну від перших, знаки якості можуть привласнюватися не тільки органами з сертифікації, але й іншими організаціями, які не входять у національну систему сертифікації. Зокрема, таке практикується в Німеччині: наприклад, знак «Перевірено на безпеку», «Досліджений на придатність для виробництва харчових продуктів» і ін.

Штрихової код – знак, призначений для автоматизованої ідентифікації та обліку інформації про товар, закодованої у вигляді цифр і штрихів.

Компонентні знаки – знаки, що призначені для інформації про використані харчові добавки або про інші компоненти, що притаманні (або не притаманні) даному товару.

Розмірні знаки – знаки, призначені для позначення конкретних фізичних величин, що визначають кількісну характеристику товару.

Поява на українському ринку імпортованих товарів, на маркуванні яких була безліч «загадкових» для споживача знаків, змусило багатьох вітчизняних виробників також застосовувати деякі з цих знаків. Тим більш що вони дуже коротко характеризують фізичну величину, назва якої складається з одного чи декількох слів.

Експлуатаційні знаки – знаки, призначені для інформації споживача про правила експлуатації, способи догляду, монтажу і налагодження споживчих товарів.

Такі знаки наносять на етикетки, ярлики, бирки, упаковку, контрольні стрічки або безпосередньо на товар. Найбільш поширені міжнародні символи, ті, що прийняті для текстильних виробів. Багато експлуатаційних знаків для текстильних виробів настільки наочні, що навіть без особливих пояснень ясний їхній зміст: тазик для прання з указівкою температури води, праска із зазначенням температури прасування і т.п.

Різновид експлуатаційних знаків – знаки керування. Їх можна зустріти і на складнотехнічних товарах, а також в експлуатаційних документах. Наприклад, на деяких електропрасках різні режими прасування позначають однієї, двома і трьома крапками з відповідним поясненням у супровідних документах.

На побутових холодильниках і морозильниках кількість зірочок служить інформаційним знаком – показує діапазон температур нижче 0 °С, що можливі під час експлуатації морозильника або низькотемпературного відділення холодильника.

На багатьох електропобутових приладах і радіоапаратурі показані стрільцями або іншими умовними позначками місця включення в електромережу, переключення програм, зміни режиму роботи, регулювання голосності та інша інформація.

Маніпуляційні знаки – знаки, які призначені для інформації про способи поводження з товарами.

Дотепер маніпуляційні знаки вважалися покажчиками способів поводження з вантажами і наносилися, в основному, на транспортну тару. Проте, останнім часом окремі маніпуляційні знаки з'явилися і на споживчій упаковці. Так, знак «відкривати тут» наносять на упакування пральних порошків, молочних товарів і т.п.

Попереджувальні знаки – знаки, що призначені для забезпечення безпеки споживача і навколишнього середовища під час експлуатації потенційно небезпечних товарів шляхом попередження про небезпеку або вказівки на дії щодо попередження небезпеки.

Екологічні знаки (еко-знаки) призначені для інформації про екологічну чистоту споживчих товарів або екологічно безпечних способах їхньої експлуатації, використання або утилізації.

4.2. Технічні та товаросупровідні документи

Технічний документ – документ, що містить конкретну інформацію про характеристики товару, необхідну для його ідентифікації в процесі руху товару.

Основне призначення цього документа – забезпечення ідентифікації та простежуваності товарів і/або товарних партій на всіх етапах руху товару. Це полегшує роботу експерта, коли при виявленні нестандартних товарів необхідно встановити причини виникнення дефектів, а у разі виявлення критичних дефектів і вилучити товари конкретної товарної партії.

Технічні документи підрозділяються на товаросупровідні, експлуатаційні і проектно-конструкторські. Ступінь їх застосовності залежить від виду експертного дослідження. Так, під час експертизи товарних партій за кількістю та якістю експерти керуються, в першу чергу, товаросупровідними документами. При експертизі товарів тривалого користування, які повертає споживач, важливе місце відводиться експлуатаційним документам для виявлення дотримання правил експлуатації. Експертиза нових товарів часто починається з експертизи проектно-конструкторських документів.

Експерт при проведенні експертизи товарів вивчає і аналізує інформацію, що міститься у всіх товаросупровідних документах: кількісних (накладних, маршрутних листах тощо); якісних (сертифікатах відповідності, сертифікатах країни походження, санітарно-епідеміологічних, фітосанітарних, ветеринарних, гомологічних висновках тощо, посвідченнях про якість, протоколах випробувань); розрахункових (рахунках-фактурах, рахунках, чеках); комплексних (товаротранспортних, авіа- або залізничних накладних).

Технологічні документи, що використовуються при експертизі товарів в митних цілях, призначені для передачі і зберігання інформації про технологічні процеси по розробці, виробництву, зберіганню і транспортуванню продукції.

Технологічний документ – документ, що містить опис рецептур, конструкцій, технологічних процесів, характерних для різних етапів життєвого циклу продукції і/або послуги.

До технологічних документів, надзвичайно важливим в роботі експертів, відносяться збірники виробничих рецептур (наприклад, рецептури парфумерних виробів), технологічні інструкції щодо виробництва продукції, а також інструкції щодо зберігання товарів (окремих товарних груп), інструкції щодо приймання товарів за кількістю та якістю, інструкції щодо застосування норм природного спаду. Особливе місце в даному випадку займають інструктивні матеріали щодо проведення експертизи товарів.

Технологічні документи доповнюють і конкретизують нормативні документи. Так, інструкції щодо зберігання доповнюють відповідні стандарти на методи зберігання або загальні технічні умови стандартів на продукцію (розділ: зберігання). На відміну від стандартів, в інструкціях детально

встановлюються режими, способи розміщення і терміни не тільки окремих видів, але і товарів різного гатунку.

Інструкції щодо зберігання товарів використовуються експертами у випадках, коли об'єктом експертизи є товари після тривалого зберігання, в результаті якого вони зазнали значні кількісні і якісні зміни (природного або неприродного характеру).

Товаросупровідні документи – документи, що містять необхідну і достатню інформацію для ідентифікації товарних партій на всьому шляху їхнього товароруху. Товаросупровідні документи, зазвичай, призначені для виробників і продавців, тому відносяться до комерційної інформації.

Товаросупровідні документ в залежності від характеристик товару підрозділяють на види: кількісні, якісні, розрахункові і комплексні. Їх різновиди визначаються призначенням конкретних документів.

Кількісні товаросупровідні документи – технічні документи, призначені для передачі і збереження інформації про кількісні характеристики товарів або товарних партій. Крім розмірних характеристик (маса, довжина, обсяг тощо), в них обов'язково містяться відомості, що ідентифікують товар, до якого ці характеристики відносяться (найменування, за необхідністю – гатунок, марка тощо). Інформація про ціни також може міститися в кількісних товаросупровідних документах, але вона не є самоціллю.

До кількісних товаросупровідних документів відносяться накладні, пакувальні аркуші, специфікації, акти про встановлену розбіжність в кількості товарів, комерційні акти, акти відбору зразків. Деякі з перерахованих документів (накладні, пакувальні аркуші) мають внутрішньогосподарське призначення; інші служать додатком до накладних (пакувальні аркуші, специфікації тощо), тому немає необхідності штучно збільшувати в них перелік відомостей про товар (наприклад, про додавати відомості про його виробника, дату випуску, термін придатності тощо).

Якісні товаросупровідні документи – документи, що призначені для передачі і збереження інформації про якість товарів (зразків, окремого виробу, товарних партій тощо). Зазначені товаросупровідні документи включають не тільки відомості про якісні характеристики товарів, їхнє значення, градації якості (стандартні, нестандартні, брак, відходи), але й про найменування товарів, їхніх виробників (постачальників, відправників), дати виготовлення (відвантаження), а також інші необхідні відомості.

Якісні товаросупровідні документи підрозділяють на обов'язкові і необов'язкові. До перших відносяться сертифікати відповідності, і якісні посвідчення, якщо в стандартах передбачена їхня наявність.

Якісні посвідчення призначені для інформації про градації якості і дані, що ідентифікують партію. Перелік відомостей, які повинні містити якісні посвідчення, встановлюється в стандартах. Ці відомості включають: номер документа і дату його видачі; реєстраційний і обліковий номери сертифіката,

термін його дії; номер партії (для упакованої продукції); найменування та адресу відправника; найменування та адресу одержувача; найменування продукції і гатунку (природного і/або товарного); номер партії; результати визначення якості згідно з вимогами чинних стандартів; кількість пакувальних одиниць; масу брутто і нетто; номер і вид транспортного засобу; позначення чинного стандарту.

Заяви-декларації – документи, що підтверджують персональну відповідальність виробника, відповідність продукції встановленим вимогам. Заява-декларація може бути складена для товарів, що не ввійшли в номенклатуру продукції, яка підлягає обов'язковій сертифікації. Крім того, цей документ служить підставою для видачі сертифікатів відповідності за формою з використанням заяв-декларацій.

Акти списання – це документи, призначені для передачі, збереження та обліку інформації про недоброякісну продукцію. Зазвичай, такі акти складають на недоброякісну продукцію, небезпечну для споживання.

Розрахункові товаросупровідні документи – документи, які призначені для документального оформлення угоди про ціни, оплату транспортних витрат, спільне (або одностороннє) покриття витрат, у тому числі транспортних, інших витрат, якщо в укладеному договорі купівлі-продажу (договорі постачання) ці відомості були не передбачені. До розрахункових товаросупровідних документів відносяться протокол узгодження цін, рахунок-фактура, рахунок та інші документи про вартість товару, що є об'єктом торговельної операції.

Основним призначенням рахунків є інформація про ціну і вартість товару для його оплати. Відомості про кількість товарів також присутні, але вони не є основними.

Рахунок-фактура складається постачальником для документального супроводу партій товару, що переміщуються без оформлення накладної. Він є підставою для оплати товару, який надійшов, по безготівковому розрахунку з оформленням платіжного доручення. Рахунок-фактура є обов'язковим документом.

Рахунок містить аналогічні дані, але в ньому можуть бути і додаткові відомості про послуги, що робляться (фасування, упакування, транспортування, пересилання тощо).

Комплексні товаросупровідні документи – це документи, які призначені для передачі і збереження інформації про кількісні, якісні і вартісні характеристики товарних партій, а також для кількісного обліку їх у процесі товароруку. До комплексних товаросупровідних документів відносяться накладні: прибутково-видаткові, товаротранспортні, залізничні.

Товаросупровідні документи цього типу є найбільше розповсюдженими при передачі товару від виробника покупцю (посереднику), а також від одного посередника до іншого або органам транспорту.

У *прибутково-видатковій накладній* міститься така основна інформація: найменування та інші ідентифікуючі ознаки товару (гатунок, артикул і т.п.), його кількість (в одиницях), а також ціна однієї товарної одиниці та загальна сума (з урахуванням податку на додану вартість) партії товару. Накладну підписують матеріально відповідальні особи, що здали і прийняли товар, і завіряють круглими печатками підприємств – постачальника й одержувача.

Товаротransпортна накладна – первинний прибутковий документ, що заповнюється постачальником і призначений для інформування одержувача про комплекс характеристик товару. Товаротransпортна накладна має два розділи: товарний і транспортний.

У товарному розділі містяться відомості, що дозволяють ідентифікувати товар. До них відносяться: найменування, адреса і банківські реквізити постачальника і платника, відомості про товар і тару (найменування, гатунки, артикули, кількість місць, маса брутто, нетто, тари, вид упаковки, ціна, сума). Крім того, можуть бути зазначені суми податку на додану вартість і повинні бути підписи відповідальних осіб, що дозволили відвантаження товару, відпустили і прийняли його.

Транспортний розділ (відомості про вантаж) заповнюється в ході доставки товару і містить інформацію про дату відправлення, номери автомобіля і шляхового листа, найменування і адресу замовника (платника) товару, відправника вантажу і вантажоодержувача, пункти навантаження і розвантаження, вантажі (найменування, сорт, артикул, одиниці виміру, кількість одиниць, ціна за одиницю, сума, на яку поставляється товар), а також про документи, що переміщуються з вантажем, вид упаковки, кількості місць.

Залізнична накладна – товаротransпортний документ, який оформлюється при відправленні товару залізничним транспортом. За призначенням і змістом вона аналогічна товаротransпортній накладній, але має незначні відмінності (наприклад, дані про номер вагона). Транспортний розділ залізничної накладної заповнюється під час перевезення і здійсненні вантажно-розвантажувальних робіт.

Експлуатаційні документи – документи, що призначені для передачі і збереження інформації про правила експлуатації складнотехнічних товарів. Вони розраховані на використання і обслуговування цих товарів особами, що не пройшли спеціальної підготовки. Якщо для використання їх потрібно спеціальна підготовка персоналу, то в експлуатаційних документах повинне бути відповідна вказівка.

В експлуатаційних документах можуть міститися відомості про розмірні характеристики (масу, габарити, напругу або силу струму тощо), необхідних для експлуатації побутової техніки.

На відміну від товаросупровідних документів, призначених в основному для продавців, експлуатаційні документи виступають як носії споживчої інформації, хоча цю інформацію можуть використовувати і продавці для

створення споживчих переваг під час консультування покупців і роз'яснення їм переваг споживчих властивостей конкретних товарів, особливостей їх експлуатації. Основна інформація, що міститься в експлуатаційних документах, носить ідентифікуючий характер і не є самоціллю.

Номенклатура експлуатаційних документів згідно з ДСТУ 2.606-71 «Експлуатаційні документи виробів побутової техніки» представлена посібниками з експлуатації, паспортами та етикетками.

Посібник з експлуатації – експлуатаційний документ, призначений для забезпечення споживача всіма відомостями, необхідними для правильного використання і обслуговування виробу.

Паспорт – експлуатаційний документ, що засвідчує гарантовані виробником основні параметри і характеристики виробу.

Розділи паспорта: загальні вказівки, технічний дані, комплект постачання, свідчення про приймання, гарантійні зобов'язання, ціна.

Етикетки – експлуатаційні документи, призначені для зазначення основних показників і відомостей, що необхідні для правильної експлуатації виробу. В етикетках зазначають: найменування виробу, його позначення або індекс, технічний дані, номер стандарту або технічних умов, вимогам яких відповідає виріб, відомості про приймання виробу відділом технічного контролю, відомості про якість, ціну, дату випуску.

ДЗ <https://hmarka.ua/uk/articles/ekspluataciyni-znaky/>

- 1) Екологічні знаки на упаковках товарів (презентація)
- 2) Експлуатаційні знаки (презентація)
- 3) Маніпуляційні знаки на упаковка (презентація)
- 4) Попереджувальні знаки (презентація)
- 5) Як читати штрих – код (презентація)